DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)
den 19 september 2002 *

I mål C-114/00,

Konungariket Spanien, företrätt av S. Ortiz Vaamonde, i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av D. Triantafyllou, i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

angående en talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut 2000/240/EG av den 22 december 1999 om den stödordning som Spanien har genomfört för finansieringen av rörligt kapital för jordbrukssektorn i Extremadura (EGT L 76, 2000, s. 16),

* Rättegångsspråk: spanska.

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden P. Jann samt domarna D.A.O. Edward, A. La Pergola, M. Wathelet och C.W.A. Timmermans (referent),

generaladvokat: F.G. Jacobs,
justitiesekreterare: R. Grass,

med hänsyn till referentens rapport,

och efter att den 24 januari 2002 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Konungariket Spanien har, genom ansökan som inkom till domstolens kansli den 27 mars 2000, med stöd av artikel 230 första stycket EG yrkat att kommissionens beslut 2000/240/EG av den 22 december 1999 om den stödordning som Spanien har genomfört för finansieringen av rörligt kapital för jordbrukssektorn i Extremadura (EGT L 76, 2000, s. 16, nedan kallat det omtvistade beslutet) skall ogiltigförklaras.

Tillämpliga gemenskapsrättsliga bestämmelser

EG-fördraget

2 I artikel 87.1 EG föreskrivs följande:

"Om inte annat föreskrivs i detta fördrag, är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den gemensamma marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna."

3 I artikel 87.3 a och c EG föreskrivs följande:

"Som förenligt med den gemensamma marknaden kan anses

a) stöd för att främja den ekonomiska utvecklingen i regioner där levnadsstandarden är onormalt låg eller där det råder allvarlig brist på sysselsättning,

...

c) stöd för att underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter eller vissa regioner, när det inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset."

4 I artikel 88.2 första stycket EG föreskrivs följande:

"Om kommissionen, efter att ha gett berörda parter tillfälle att yttra sig, finner att stöd som lämnas av en stat eller med statliga medel inte är förenligt med den gemensamma marknaden enligt artikel 87, eller att sådant stöd missbrukas, skall den besluta om att staten i fråga skall upphäva eller ändra dessa stödåtgärder inom den tidsfrist som kommissionen fastställer."

5 Slutligen föreskrivs följande i artikel 88.3 EG:

"Kommissionen skall underrättas i så god tid att den kan yttra sig om alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder. Om den anser att någon sådan plan inte är förenlig med den gemensamma marknaden enligt artikel 87, skall den utan dröjsmål inleda det förfarande som anges i punkt 2. Medlemsstaten i fråga får inte genomföra åtgärden förrän detta förfarande lett till ett slutgiltigt beslut."

Meddelandet om statliga stödåtgärder i form av kortfristiga krediter med subventionerad ränta inom jordbruket (driftskrediter)

6 Kommissionen antog, inom ramen för genomförandet av de bestämmelser i EG-fördraget som handlar om statligt stöd, meddelande 96/C 44/02 om statliga

stödåtgärder i form av kortfristiga krediter med subventionerad ränta inom jordbruket (driftskrediter), som offentliggjordes i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* den 16 februari 1996 (EGT C 44, s. 2, nedan kallat meddelandet om driftskrediter). Syftet med meddelandet var att ange de villkor enligt vilka sådant stöd kan beviljas inom en sektor — jordbrukssektorn — som enligt vad kommissionen fastställt i punkt A i nämnda meddelande kan vara mindre gynnad än aktörer inom andra sektorer av ekonomin, i fråga om både behovet av kortfristiga krediter och möjligheten att finansiera dessa.

7 Det framgår således av punkt B i meddelandet om driftskrediter att stödet skall ges till alla jordbruksaktörer på ett icke diskriminerande sätt, oberoende av för vilken jordbruksverksamhet eller verksamheter aktören har behov av kortfristiga krediter. Kommissionen har dock angett att den kommer att godkänna nationellt stöd till kortfristiga krediter som enligt den berörda medlemsstatens bedömande utesluter vissa verksamheter eller aktörer, under förutsättning att medlemsstaten kan visa att alla uteslutningar berättigas av att de som uteslutits verkligen har avsevärt mindre problem med att få kortfristiga krediter än den övriga delen av jordbruksekonomin.

8 Av punkt C första stycket i samma meddelande framgår vidare att den förutsedda stöddelen i alla program bör begränsas till vad som är strikt nödvändigt för att kompensera nackdelarna för jordbrukssektorn och att en medlemsstat som önskar utnyttja de subventionerade krediterna skall uppskatta dessa nackdelar, som hela tiden är begränsade till skillnaden mellan den räntesats som beviljas en typisk aktör inom jordbrukssektorn och den räntesats som betalas av aktörer inom medlemsstatens övriga ekonomi för kortfristiga krediter på liknande belopp som inte är förknippade med investeringar.

9 I punkt C andra stycket i nämnda meddelande anges slutligen att omfattningen av subventionerade krediter som beviljas en viss förmånstagare inte får överstiga det likviditetsbehov som uppkommer av att produktionskostnaderna skall betalas

innan intäkterna av försäljningen av produktionen erhållits. Även om kommissionen medgett att ett schablonbelopp får fastställas för detta ändamål, har den tillagt att stödet under inga omständigheter får riktas till särskilda saluförings- eller produktionsverksamheter.

10 Meddelandet om driftskrediter, som tillämpades från och med den 1 januari 1996, var tillfälligt upphävt mellan juli 1997 och juni 1998 till följd av att vissa medlemsstater hade tolkningsproblem avseende tillämpningen av dess punkt C. I en skrivelse av den 19 december 1997 meddelade kommissionen medlemsstaterna att den ifrågavarande delen av nämnda meddelande ånyo skulle börja tillämpas den 30 juni 1998.

Tillämpliga nationella bestämmelser

11 Junta de Extremadura antog den 13 april 1993 dekret 35/1993 om finansieringen av rörligt kapital för jordbrukssektorn i Extremadura (*Diario Oficial de Extremadura* nr 45 av den 15 april 1993, s. 1027) för att genomföra lag 4/1992 av den 26 november 1992 om finansieringen av jordbrukssektorn i Extremadura, vilken lag har till huvudsakligt syfte att stödja denna sektor för att kompensera för de verkningar som reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken hade haft.

12 Enligt artikel 1 i dekret 35/1993 har detta till syfte att fastställa finansieringsriktlinjer, såväl allmänna som förmånliga sådana, för ett regleringsår i taget. Syftet med finansieringen är att tillhandahålla kapital för utveckling av jordbruks- och livsmedelsnäringen i Extremadura.

13 Enligt artikel 2 i dekret 35/1993 utgörs stödmottagarna, vad gäller denna finansiering, av innehavare av jordbruksföretag i Extremadura (artikel 2.1), kooperativ och andra sammanslutningar av producenter (artikel 2.2) samt lokala jordbruksindustrier som är inskrivna i jordbrukshandelsregistret och som tecknar avtal, som godkänns av jordbruksministeriet, med jordbrukare och uppfödare i Extremadura om leverans av råvaror för industriell bearbetning (artikel 2.3).

14 I artikel 3 i dekret 35/1993 anges att stödet beviljas i form av räntesubventionerade krediter med en löptid på högst ett år och att subventionens storlek varierar mellan 0,5 och 5 procentenheter beroende på mottagare.

15 Vad för det första gäller innehavare av jordbruksföretag i Extremadura, kan dessa enligt artikel 3.1 i dekret 35/1993 få en räntesubvention avseende krediter på upp till 5 procentenheter förutsatt att de utövar jordbruk som huvudsyssla, medan övriga jordbrukare kan få upp till 4 procentenheter. Det anges vidare att i fall av medfinansiering av gemenskapen eller staten måste mottagaren av nämnda stöd betala en ränta på minst fyra eller sex procent beroende på om jordbruket bedrivs som huvudsyssla eller inte.

16 Vad vidare gäller kooperativ och andra sammanslutningar av producenter, kan dessa enligt artikel 3.2 i dekret 35/1993 få en räntesubvention avseende krediter på 1 procentenhet för anskaffning av material, vilket kan ökas med 0,5 procentenheter för anskaffning av certifierade plantor och frön och ytterligare 0,5 för anskaffning av enkomponentsgödning, samt upp till 5 procentenheter när det gäller krediter relaterade till driftsfonder avsedda för betalningar under regleringsåret till de jordbrukare som är medlemmar.

17 Vad slutligen gäller jordbruksindustrierna i Extremadura, föreskrivs i artikel 3.3 i dekret 35/1993 att räntesubventionen avseende krediter får uppgå till 5 procentenheter när det gäller krediter avsedda för anskaffning av råvaror, förutsatt att anskaffningen sker genom godkända avtal som tecknats med jordbrukare inom de sektorer som varje år fastställs genom en kungörelse av Consejería de Agricultura y Comercio de la Junta de Extremadura (artikel 3.3 a) och för krediter avsedda för allmän finansiering av driftsfonder inom de sektorer som även de fastställs varje år genom en kungörelse av ovannämnda myndighet (artikel 3.3 b).

18 Det skall dessutom konstateras att i artikel 4 i dekret 35/1993 anges tak för det stöd som avses i dekretet. Dessa maximistöd baseras för innehavare av jordbruksföretag i Extremadura på vissa maximibelopp per hektar, per produkt och per antal djur (artikel 4.1), för kooperativ och andra sammanslutningar av producenter på de tre senaste årens genomsnitt för materialanskaffningar plus 10 procent (artikel 4.2) och för jordbruksindustrier i Extremadura efter kreditbeloppet i förhållande till den utsträckning som de godkända avtalen har genomförts (artikel 4.3).

19 Consejería de Agricultura y Comercio de la Junta de Extremadura antog den 29 september 1998 en kungörelse om villkoren för tillämpningen av dekret 35/1993 för regleringsåret 1997/1998 (*Diario Oficial de Extremadura* nr 114 av den 6 oktober 1998, s. 7412, nedan kallad kungörelsen av år 1998). I kungörelsen anges de produkter som ger rätt till den räntesubvention som avses i dekret 35/1993 när de anskaffats i syfte att bearbetas av jordbruksindustrin i Extremadura.

20 Enligt artikel 1.1 i kungörelsen av år 1998 kan jordbruksindustrier i Extremadura således erhålla det stöd som föreskrivs i artikel 3.3 a i dekret 35/1993 när de anskaffar följande produkter avsedda för bearbetning: torkade fikon och

fikonpasta, paprika avsedd för tillverkning av paprikapulver, iberiska svin, oliver för tillverkning av olivolja och tomater för torkning, avsedda för andra ändamål än tomatpulver.

21 I artikel 2 i kungörelsen av år 1998 anges att stödet består i en räntesubvention om högst 5 procentenheter. Det anges vidare att denna subvention endast är tillämplig på det kreditbelopp som lämnats till jordbruksindustrin i Extremadura i förhållande till i vilken utsträckning som de godkända avtalen har genomförts.

22 Enligt artikel 3.1 i kungörelsen av år 1998 får giltighetstiden för krediter som ger rätt till en räntesubvention inte överstiga ett år.

Bakgrund till tvisten och det omtvistade beslutet

23 Till följd av antagandet av kungörelsen av år 1998 sände kommissionen, som inte hade underrättats i enlighet med artikel 93.3 i EG-fördraget (nu artikel 88.3 EG) om den stödordning som införts genom dekret 35/1993 och genom den nämnda kungörelsen, den 8 februari 1999 en skrivelse till de spanska myndigheterna och anmodade dem att bekräfta existensen av denna ordning och ange när den hade trätt i kraft.

24 Genom en skrivelse av den 26 februari 1999 lämnade Spaniens ständiga representation vid Europeiska unionen de begärda upplysningarna till kommissionen. Till denna skrivelse hade bland annat bilagts dekret 35/1993 och kungörelsen av år 1998, samt en teknisk redogörelse i vilken de huvudsakliga

dragen i den införda stödordningen beskrevs. Av redogörelsen framgick bland annat att ordningen syftade till att främja den ekonomiska utvecklingen i Extremadura genom att förstärka de existerande banden mellan producenter av och bearbetningsindustrin för jordbruksprodukter. Stödordningen hade en årlig budget om 107 miljoner ESP och hade införts på obestämd tid.

25 Kommissionen hyste med hänsyn till denna information tvivel avseende denna stödordnings förenlighet med bestämmelserna i fördraget, närmare bestämt med artiklarna 28 EG, 29 EG och 87 EG, och underrättade i skrivelse av den 4 juni 1999 Konungariket Spanien om sitt beslut att inleda det förfarande som anges i artikel 88.2 EG. Den anmodade följaktligen denna medlemsstat samt övriga berörda parter att inkomma med eventuella yttranden om nämnda stödordning inom en månad, räknat från mottagandet av skrivelsen av den 4 juni 1999 respektive från dess offentliggörande i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

26 Endast Konungariket Spanien yttrade sig i skrivelse av den 19 juli 1999 om den ifrågavarande stödordningen.

27 Konungariket Spanien gjorde gällande att stödordningen enligt dekret 35/1993 utgjorde en allmän stödram i form av subventionerade krediter för ett regleringsår i taget, krediter som inte beviljas selektivt utan för hela jordbruks-sektorn i Extremadura. Stödordningen tillämpades årsvis genom en regional kungörelse där det fastställs vilka sektorer som är mindre gynnade i förhållande till de övriga. Stödet underställs villkor om att säljaren och köparen tecknar ett avtal enligt en modell som har godkänts av jordbruksministeriet. Genom avtalet garanteras producenterna ett minimipris som är högre än marknadspriset och bearbetningsindustrin garanteras leverans av råvaror som uppfyller vissa minimi-krav gällande kvaliteten.

28 Den spanska regeringen anförde för det andra att de sektorer som prioriteras i förevarande fall är sådana vars produkter har en lokal eller regional identitet eller har särskilda egenskaper vad beträffar produktions- eller bearbetningsmetod, och att stödet följaktligen inte kan påverka den fria konkurrensen i gemenskapens handel med andra produkter, eftersom stödåtgärderna har en regional omfattning.

29 Den spanska regeringen anförde vidare att tillämpningen av dekret 35/1993 dock hade upphävts tills vidare och att man planerade att ersätta den med ett annat dekret som är mer förenligt med meddelandet om driftskrediter.

30 Kommissionen övertygades inte av den spanska regeringens förklaringar. I det omtvistade beslutet fann den att eftersom den inte hade underrättats om det stöd som föreskrivs i dekret 35/1993 och kungörelsen av år 1998 i enlighet med artikel 88.3 EG så hade detta stöd beviljats på ett olagligt sätt. Stödet var dessutom oförenligt med den gemensamma marknaden, med undantag av det stöd som före den 30 juni 1998 beviljats innehavare av jordbruksföretag i Extremadura, kooperativ och andra sammanslutningar av producenter, samt stödet till potatis av annat slag än stärkelsepotatis, hästkött, honung, kaffe, vinalkohol, ättiksprit och kork. Dessa produkter uppräknas i bilaga I till EG-fördraget och omfattas inte av någon gemensam organisation av marknaden.

31 I detta hänseende fann kommissionen för det första, i punkterna 21—27 i skälen till det omtvistade beslutet, att det ifrågavarande stödet på grund av den betydande volymen och värdet av handeln mellan Spanien och övriga medlemsstater kunde påverka handeln med jordbruksprodukter mellan medlemsstaterna, eftersom handeln påverkas av stöd som gynnar aktörerna i en viss medlemsstat jämfört med aktörerna i andra medlemsstater. Kommissionen ansåg särskilt att de berörda åtgärderna har en direkt och omedelbar inverkan på produktions-

kostnaderna för spanska företag som producerar och bearbetar jordbruksprodukter och att stödmottagarna därför får en ekonomisk fördel jämfört med företag i andra medlemsstater som inte har tillgång till motsvarande stöd. Kommissionen drog slutsatsen att den ifrågavarande stödordningen omfattas av tillämpningsområdet för artikel 87.1 EG.

32 För det andra fann kommissionen i punkterna 30—54 i skälen till det omtvistade beslutet att inget av de undantag som föreskrivs i artikel 87.3 EG kunde tillämpas på den ifrågavarande stödordningen. I detta hänseende anförde den tre olika argument.

33 I punkterna 31—50 i skälen till det omtvistade beslutet fann kommissionen inledningsvis att stödet i fråga inte var avsett som regionalstöd för att genomföra nya investeringar eller skapa sysselsättning, eller som allmän kompensation för de infrastrukturella brister som alla regionens företag har, utan att det i stället var avsett som driftsstöd för jordbrukssektorn. Sådant stöd är oförenligt med den gemensamma marknaden på grund av att det för det första inte har någon varaktig inverkan på den berörda sektorns utveckling, eftersom dess omedelbara effekt upphör i och med att åtgärden upphör, och för det andra har som direkt följd att stödmottagarnas villkor förbättras när det gäller produktion och försäljning av varor, något som inte gäller för de aktörer, både nationellt och i de övriga medlemsstaterna, som inte får stöd.

34 Kommissionen angav dock i punkterna 40 och 41 i skälen till det omtvistade beslutet att det stöd som före den 30 juni 1998 beviljats innehavare av jordbruksföretag i Extremadura samt kooperativ och andra sammanslutningar av producenter utan tvivel kunde omfattas av undantaget i artikel 87.3 c EG, eftersom de var förenliga med de kriterier som kommissionen tillämpade avseende denna typ av stöd.

35 Så kunde däremot i vart fall inte vara fallet vad gäller perioden efter den 30 juni 1998, eftersom det ifrågavarande stödet inte uppfyllde de kriterier som anges i meddelandet om driftskrediter (punkterna 43—49 i skälen till det omtvistade beslutet).

36 Kommissionen ansåg nämligen att stödet för det första inte beviljades utan diskriminering till alla aktörer inom jordbrukssektorn, eftersom den ifrågavarande stödordningen genomförs årsvis genom en kungörelse där det fastställs vilka jordbrukssektorer som är mindre gynnade i jämförelse med övriga sektorer och som därför kan få stöd.

37 För det andra anförde kommissionen att stödet inte begränsades till vad som var absolut nödvändigt för att kompensera för nackdelar inom jordbruket i Extremadura, eftersom krediternas räntesubventioner per regleringsår, 0,5—5 procent, fastställs i dekret 35/1993 på ett sätt som innebär diskriminering mellan olika slags stödmottagare.

38 För det tredje underströk kommissionen att stödordningen inte innehöll någon som helst mekanism för att se till att omfattningen av de subventionerade krediter som beviljas en viss förmånstagare inte översteg det likviditetsbehov som uppkommer av att produktionskostnaderna skall betalas innan intäkterna av försäljningen av produktionen erhållits.

39 I punkt 51 i skälen till det omtvistade beslutet erinrade kommissionen därefter om att det stöd som föreskrivs i dekret 35/1993 och kungörelsen av år 1998, med undantag av stödet till de produkter som angetts i punkt 30 i förevarande dom, hänförde sig till produkter som omfattas av en gemensam organisation av

marknaden och att medlemsstaterna har begränsade möjligheter när det gäller att ingripa i dessa marknadsordningar, eftersom de gemensamma organisationerna av marknaden bör betraktas som fullständiga och uttömmande system som utesluter alla möjligheter för medlemsstaterna att vidta åtgärder som innebär undantag från eller strider mot dessa bestämmelser.

40 Kommissionen fann slutligen i punkterna 42, 48 och 52 i skälen till det omtvistade beslutet att det stöd som beviljats jordbruksindustrin i Extremadura i vart fall medförde en faktisk begränsning av den fria rörligheten för varor mellan medlemsstaterna, eftersom nämnda industrier fick stöd endast om de tecknade godkända avtal med jordbruks- och djuruppfödningsföretag i Extremadura om anskaffning av råvaror. Detta krav utgjorde enligt kommissionens uppfattning en begränsning av importen av sådana råvaror från andra medlemsstater i strid med artikel 28 EG.

41 Mot denna bakgrund beslutade kommissionen att Konungariket Spanien skulle upphäva den ifrågavarande stödordningen, med undantag av det stöd som beviljats före den 30 juni 1998 till innehavare av jordbruksföretag i Extremadura samt till kooperativ och andra sammanslutningar av producenter, och vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att från stödmottagarna återkräva det olagligen utbetalade stödet.

Talan

42 Konungariket Spanien har åberopat fyra grunder till stöd för sin talan om ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet. Grunderna avser för det första en uppenbart oriktig bedömning från kommissionens sida vad gäller det förhål-

landet att en del av det stöd som av kommissionen förklarats vara oförenligt med fördraget aldrig har betalats ut, för det andra ett åsidosättande av artiklarna 87.1 EG och 253 EG, för det tredje ett åsidosättande av artiklarna 87.3 a EG och 253 EG och för det fjärde ett åsidosättande av artikel 87.3 c EG.

Den andra grunden

43 Genom sin andra grund, som skall prövas först, har den spanska regeringen i första hand anfört att det omtvistade beslutet strider mot artiklarna 87.1 EG och 253 EG dels eftersom handeln mellan medlemsstaterna inte påverkas av det ifrågavarande stödet, dels eftersom kommissionen inte tillräckligt motiverat sin uppfattning att handeln har påverkats.

Den andra grundens första del: Att handeln mellan staterna inte påverkas

44 Genom den andra grundens första del har den spanska regeringen gjort gällande att handeln mellan medlemsstaterna inte påverkas av den ifrågavarande stödordningen, för det första eftersom det totala stödbeloppet är ringa och dessutom har delats upp mellan många stödmottagare, för det andra eftersom det ifrågavarande stödet endast indirekt utgör stöd till jordbruksproduktionen eller till bearbetningsindustrin avseende dessa produkter, då dekret 35/1993 och kungörelsen av år 1998 inte främst syftar till att främja denna produktion eller bearbetning utan till att säkerställa en stabilitet i förhållandena mellan producenter och bearbetningsindustrin, och för det tredje eftersom inte någon stat, något företag eller någon branschsammanslutning — förutom Konungariket Spanien självt — har yttrat sig om det stöd som avses i det omtvistade beslutet under det förfarande som kommissionen inlett avseende detta.

45 Den spanska regeringen har i detta hänseende särskilt hävdat att dess totala stödutbetalningar uppgått till 83 miljoner ESP och att antalet stödmottagare är lägre än femtio. Nämnda regering har av detta dragit slutsatsen — efter att ha jämfört siffrorna med de stödbelopp som är undantagna från skyldigheten att i förväg underrätta kommissionen som anges i gemenskapens de minimis-regler, och särskilt med det belopp som anges i kommissionens meddelande 94/C 368/05 med rubriken "Gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter", offentliggjort i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* den 23 december 1994 (EGT C 368, s. 12, nedan kallade riktlinjer avseende företag i svårigheter) — att det ifrågavarande stödet inte har någon direkt inverkan på produktionskostnaderna i den sektor som det avser.

46 Vad för det första gäller den spanska regeringens argument att det totala beloppet av det ifrågavarande stödet är ringa och att det delats upp mellan många stödmottagare som var och en erhållit en del av stödet, som är obetydligt på gemenskapsnivå, erinrar domstolen om att enligt dess fasta rättspraxis utesluter inte *a priori* det förhållandet att ett stöd är av relativt ringa storlek eller att det mottagande företaget är relativt litet att handeln mellan medlemsstaterna kan påverkas (se, bland annat, domstolens dom av den 21 mars 1990 i mål C-142/87, Belgien mot kommissionen, kallat Tubemeuse, REG 1990, s. I-959, punkt 43, svensk specialutgåva, volym 10, s. 369, av den 14 september 1994 i de förenade målen C-278/92—C-280/92, Spanien mot kommissionen, REG 1994, s. I-4103, punkt 42, och av den 7 mars 2002 i mål C-310/99, Italien mot kommissionen, REG 2002, s. I-2289, punkt 86). Andra omständigheter kan nämligen spela en avgörande roll vid bedömningen av ett stöds inverkan på handeln, bland annat stödets kumulativa karaktär samt den omständigheten att de företag som mottar stödet är verksamma i en sektor som är särskilt konkurrensutsatt.

47 Det måste konstateras att jordbrukssektorn hör till den sistnämnda kategorin och att det i denna sektor råder en intensiv konkurrens mellan medlemsstaternas producenter av produkter som det handlas med inom gemenskapen. De spanska producenterna deltar fullt ut i denna konkurrens genom att exportera betydande mängder jordbruksprodukter till andra medlemsstater.

48 Det skall också erinras om att rådet antagit förordningar om gemensamma organisationer av marknaden för flertalet av de produkter som avses i bilaga I till fördraget. Sådana förordningar har till syfte just att reglera konkurrensen i jordbrukssektorn genom att bidra till sunda handelsförbindelser och insyn i marknaderna vid handel inom gemenskapen.

49 Av dessa omständigheter framgår att ett beviljande av stöd, även om det är av ringa storlek, kan påverka handeln mellan medlemsstaterna.

50 Såsom kommissionen själv har medgett, bland annat i riktlinjerna avseende företag i svårigheter samt i dess meddelande 96/C 68/06 om försumbart stöd, offentliggjort i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* den 6 mars 1996 (EGT C 68, s. 9, nedan kallat meddelandet om försumbart stöd), vilket var tillämpligt vid tidpunkten för de faktiska omständigheterna i målet, kan vissa stöd som avser mycket låga belopp sakna kännbar inverkan på handeln och konkurrensen mellan medlemsstaterna, vilket gör att dessa stöd måste undantas från skyldigheten att i förväg underrätta kommissionen om dem.

51 Det följer emellertid såväl av punkt 2.3 i riktlinjerna avseende företag i svårigheter som av fjärde stycket i meddelandet om försumbart stöd att de minimis-regeln inte är tillämplig på de sektorer som omfattas av särskilda gemenskapsregler om statligt stöd, däribland jordbruks- och fiskesektorerna. Den spanska regeringen har således inte fog att åberopa nämnda regel i förevarande mål.

52 Med hänsyn till samtliga dessa överväganden skall således den spanska regeringens argument att det ifrågavarande stödet är försumbart avfärdas.

53 Vad för det andra gäller den spanska regeringens argument att det ifrågavarande stödet endast indirekt utgör ett stöd till jordbruksproduktionen eller bearbetningsindustrin avseende dessa produkter, kan inte heller det godtas, eftersom nämnda stöd i vart fall innebär att innehavarna av jordbruksföretag i Extremadura samt den bearbetningsindustri i denna region som ingår godkända avtal om anskaffning av råvaror med nämnda innehavare får minskade produktionskostnader, varför stödet innebär att handeln med jordbruksprodukter kan påverkas.

54 Vad slutligen gäller den spanska regeringens argument att ingen utomstående part har yttrat sig avseende det stöd som ansetts vara oförenligt med den gemensamma marknaden, kan det konstateras att denna omständighet inte kan påverka giltigheten av det omtvistade beslutet.

55 Även om artikel 88.2 EG faktiskt innebär att kommissionen åläggs en skyldighet att inhämta yttranden från berörda parter innan den fattar beslut, innebär den inte att nämnda institution inte har rätt att fastslå att ett stöd är oförenligt med den gemensamma marknaden när några sådana yttranden inte har lämnats. En sådan omständighet innebär nämligen inte i sig att det är uteslutet att handeln mellan medlemsstaterna kan påverkas av stödet.

56 Mot bakgrund av övervägandena ovan kan talan således inte bifallas på den andra grundens första del.

Den andra grundens andra del: Att konstaterandet att handeln mellan medlemsstaterna har påverkats inte har motiverats

57 Genom den andra grundens andra del har den spanska regeringen i huvudsak anfört att det omtvistade beslutet, även om man skulle anta att det ifrågavarande stödet påverkade handeln mellan medlemsstaterna, i vart fall inte uppfyller minimikraven på en motivering i detta hänseende. Enligt nämnda regering återfinns det enda argument genom vilket kommissionen försökt visa att det har förekommit en sådan påverkan på nämnda handel i punkt 25 i skälen till det omtvistade beslutet, i vilken kommissionen har angett siffror avseende volymen och penningvärdet av handeln mellan Spanien och övriga medlemsstater. En sådan motivering är emellertid klart otillräcklig, eftersom kommissionen inte närmare har angett vilka produkter som påverkas av denna handel eller den marknad som påstås ha påverkats av det ifrågavarande stödet.

58 Den spanska regeringen anser för det första att om man antar att kommissionens siffror avser jordbruksprodukter i allmänhet, så har kommissionen inte på ett korrekt sätt pekat ut den marknad som påstås ha påverkats av det ifrågavarande stödet, eftersom stödet till bearbetningsindustrin i Extremadura endast avsåg vissa bestämda jordbruksprodukter som årligen fastställdes genom ministerkungörelse, såsom kungörelsen av år 1998 för regleringsåret 1997/1998.

59 Denna regering har för det andra hävdat att kommissionen i det omtvistade beslutet inte heller har angett vilken andel av hela den nationella marknaden och av gemenskapsmarknaden som produktionen i Extremadura har, och att den har gjort en felbedömning när den ansett att den relevanta geografiska marknaden utgörs av hela Spanien.

60 Enligt den spanska regeringen föreligger inget tvivel om att kommissionen, genom att välja en större relevant marknad än marknaden för de ifrågavarande produkterna, har velat dölja det faktum att den ifrågavarande stödordningen är obetydlig ur ett gemenskapsperspektiv, detta enbart i syfte att motivera varför artikel 87.1 EG är tillämplig i förevarande fall.

61 Den spanska regeringen har i detta hänseende slutit sig till att endast ett påstående om att en medlemsstat importerar och exporterar stödberättigande produkter, som dessutom inte identifierats, i vart fall inte är tillräckligt för att visa att handeln mellan medlemsstaterna påverkats. Denna motivering är i förevarande fall än mer otillräcklig på grund av att stödet till jordbrukarna och bearbetningsindustrin i Extremadura endast är indirekt. Dekret 35/1993 och kungörelsen av år 1998 främjade i förevarande fall nämligen inte främst jordbruksproduktionen eller bearbetningen av denna produktion utan i stället stabiliteten i förhållandena mellan producenter och bearbetningsindustrin, genom att trygga försörjningen av varor till bearbetningsindustrin.

62 I detta hänseende erinrar domstolen inledningsvis om att motiveringsskyldigheten enligt artikel 253 EG utgör en väsentlig formföreskrift som skall särskiljas från frågan huruvida motiveringen är välgrundad, vilken skall hänföras till frågan huruvida den omtvistade rättsakten är lagenlig i materiellt hänseende. Den motivering som krävs enligt artikel 253 EG skall med hänsyn härtill vara anpassad till rättsaktens beskaffenhet. Av motiveringen skall klart och tydligt framgå hur den institution som har antagit rättsakten har resonerat, så att de som berörs därav kan få kännedom om skälen till den vidtagna åtgärden och så att domstolen ges möjlighet att utöva sin prövningsrätt (se, bland annat, dom av den 22 mars 2001 i mål C-17/99, Frankrike mot kommissionen, REG 2001, s. I-2481, punkt 35, och domen i det ovannämnda målet Italien mot kommissionen, punkt 48).

63 Detta krav skall vidare bedömas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, särskilt rättsaktens innehåll, de anförda skälens karaktär och det intresse som de vilka rättsakten är riktad till, eller andra personer som direkt eller personligen berörs av den, kan ha av att få förklaringar. Det krävs inte att alla

relevanta faktiska och rättsliga omständigheter anges i motiveringen, eftersom bedömningen av om motiveringen av ett beslut uppfyller kraven i artikel 253 EG inte skall ske endast utifrån rättsaktens ordalydelse utan även utifrån sammanhanget och reglerna på det ifrågavarande området (se domarna i de ovannämnda målen Frankrike mot kommissionen, punkt 36, och Italien mot kommissionen, punkt 48).

64 Av denna rättspraxis framgår det inte att kommissionen i förevarande fall har underlåtit att uppfylla sin skyldighet att tillräckligt motivera det omtvistade beslutet när den fastställde att det ifrågavarande stödet påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

65 Kommissionen har i punkt 25 i skälen till det omtvistade beslutet för det första redovisat siffror avseende volymen och penningvärdet av handeln mellan Spanien och övriga medlemsstater. Det framgår klart av dessa uppgifter att en betydande del av de spanska jordbruksprodukterna exporteras till andra medlemsstater. Även om det är riktigt att kommissionen inte har tillhandahållit detaljerade sifferuppgifter avseende exporten av de av nämnda produkter som omfattas av den ifrågavarande stödordningen — däribland export av de produkter som anges i artikel 1 i kungörelsen av år 1998 — så har den ändå understrukit att denna ordning gäller mot den allmänna bakgrunden av en betydande handel mellan medlemsstaterna av produkter som hör till jordbrukssektorn.

66 I punkt 26 i skälen till det omtvistade beslutet har kommissionen vidare hänvisat till det ifrågavarande stödets direkta och omedelbara inverkan på produktionskostnaderna för de företag som producerar och bearbetar jordbruksprodukter i Spanien och den ekonomiska fördel som dessa företag därmed erhåller jämfört med de företag i andra medlemsstater som inte har tillgång till motsvarande stöd.

67 I punkterna 21—23 i skälen till det omtvistade beslutet har kommissionen dessutom uttryckligen hänvisat till artikel 36 EG samt till att gemensamma organisationer av marknaden finns för majoriteten av de produkter som uppräknas i bilaga I till fördraget. Den spanska regeringen kunde således inte vara omedveten om att den bedömning som kommissionen gjort av den ifrågavarande stödordningen med nödvändighet gjordes mot bakgrund av regler som syftar till att främja såväl handeln med produkter som omfattas av dessa gemensamma organisationer av marknaden som utvecklingen och bibehållandet av en effektiv konkurrens på gemenskapsnivå avseende dessa produkter.

68 Det skall slutligen erinras om att även om det står klart att kommissionen är skyldig att i skälen till sitt beslut åtminstone ange de omständigheter mot bakgrund av vilka ett stöd har beviljats när dessa gör det möjligt att visa att stödet kan påverka handeln mellan medlemsstaterna (dom av den 14 oktober 1987 i mål 248/84, Tyskland mot kommissionen, REG 1987, s. 4013, punkt 18), så är den inte skyldig att visa vilken faktisk verkan det stöd som redan beviljats har haft. Om så hade varit fallet skulle detta krav nämligen ha lett till att de medlemsstater som utbetalar stöd i strid med sin underrättelseskyldighet enligt artikel 88.3 EG gynnades i förhållande till de stater som underrättar kommissionen om stödet under planeringsstadiet (se bland annat, för ett liknande resonemang, dom av den 14 februari 1990 i mål C-301/87, Frankrike mot kommissionen, kallat Boussac, REG 1990, s. I-307, punkt 33; svensk specialutgåva, volym 10, s. 303).

69 Mot denna bakgrund kan talan inte heller bifallas på den andra grundens andra del.

70 Härav följer att talan inte kan vinna bifall på den spanska regeringens andra grund.

Den tredje och den fjärde grunden

71 Genom sin tredje grund, som därnäst skall prövas, har den spanska regeringen hävdat att det omtvistade beslutet strider mot artiklarna 87.3 a EG och 253 EG.

72 Denna regering har för det första gjort gällande att kommissionen inte har beaktat den omständigheten att det ifrågavarande stödet kunde omfattas av det undantag som anges i artikel 87.3 a EG, eftersom det var avsett just att främja den ekonomiska utvecklingen i en region — Extremadura — i vilken levnadsstandarden är onormalt låg och där en allvarlig brist på sysselsättning råder. Enligt den spanska regeringen var dessa omständigheter i vart fall tillräckliga för att kommissionen skulle kunna förklara nämnda stöd förenligt med fördraget, eftersom det i sådant fall — till skillnad från vad som är fallet enligt undantaget i artikel 87.3 c EG — inte krävs att stödet inte får påverka handeln i en utsträckning som strider mot det gemensamma intresset. Mot denna bakgrund har den spanska regeringen närmare bestämt kritiserat kommissionen för att den underlåtit att tillämpa det undantag som föreskrivs i artikel 87.3 a EG med motiveringen att det ifrågavarande stödet utgjorde driftsstöd till jordbruksektorn, trots att sådant stöd — bland annat försäljningsstöd — uttryckligen är tillåtet enligt kommissionens meddelande 88/C 212/02 om metoden för tillämpning av artikel 87.3 a och c på regionalstöd, offentliggjort i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* den 12 augusti 1988 (EGT C 212, s. 2, nedan kallat meddelandet om regionalstöd).

73 Den spanska regeringen har för det andra kritiserat kommissionen för att den inte uppfyllt sin motiveringsskyldighet enligt artikel 253 EG, eftersom den inte har motiverat sitt beslut att inte tillåta det ifrågavarande stödet med stöd av artikel 87.3 a EG trots att detta stöd — omfattande bland annat stödet till jordbruksindustrin i Extremadura — uppenbarligen hade ett socialt syfte som framgick såväl av dekret 35/1993 som av kungörelsen av år 1998.

74 Genom sin fjärde grund, som åberopats i andra hand, har den spanska regeringen åberopat ett åsidosättande av artikel 87.3 c EG avseende att kommissionen, om artikel 87.3 a EG inte skulle anses vara tillämplig, har underlåtit att beakta den omständigheten att det ifrågavarande stödet i vart fall kunde omfattas av det undantag som föreskrivs i punkt 3 c i samma bestämmelse. Den har i detta hänseende anfört att i motsats till vad kommissionen har hävdat i det omtvistade beslutet så var samtliga de kriterier som anges i meddelandet om driftsstöd uppfyllda i förevarande fall.

75 Eftersom kommissionen har angett i huvudsak identiska skäl till sitt beslut att inte tillämpa de undantag som föreskrivs i artikel 87.3 a EG respektive 87.3 c EG på det ifrågavarande stödet, skall den spanska regeringens tredje och fjärde grunder prövas samtidigt.

76 Vad för det första gäller den spanska regeringens argument att kommissionen har underlåtit att beakta den ifrågavarande stödordningens sociala syften och inte har motiverat sitt beslut att inte tillämpa det undantag som föreskrivs i artikel 87.3 a EG, är det tillräckligt för domstolen att konstatera att kommissionen i punkterna 30—54 i skälen i det omtvistade beslutet på ett detaljerat sätt har angett skälen till att nämnda ordning inte kan omfattas av vare sig det undantag som föreskrivs i artikel 87.3 a EG eller det undantag som föreskrivs i punkt 3 c i denna bestämmelse.

77 Talan kan därför inte bifallas på denna del av den tredje grunden.

78 Vad för det andra gäller den spanska regeringens argument avseende möjligheten att tillämpa det undantag som föreskrivs i artikel 87.3 a EG eller i vart fall det undantag som föreskrivs i punkt 3 c i samma bestämmelse på den ifrågavarande

stödordningen, kan det inledningsvis erinras om att domstolen redan vid flera tillfällen funnit att ett stödprogram för regionala ändamål under vissa omständigheter kan omfattas av ett av de undantag som föreskrivs i artikel 87.3 a och c EG.

79 Domstolen har härvid preciserat att användningen av begreppen onormalt och allvarlig i undantagsbestämmelsen i artikel 87.3 a visar att undantaget enbart avser regioner där den ekonomiska situationen är extremt missgynnad jämfört med gemenskapen som helhet. Undantaget i punkt 3 c i samma bestämmelse har däremot större räckvidd, i och med att det möjliggör utveckling av vissa regioner i en medlemsstat som är missgynnade jämfört med det nationella genomsnittet utan att begränsas av de ekonomiska villkor som anges i punkt 3 a, förutsatt att det stöd som är avsett för dessa regioner "inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset" (se, bland annat, domen i det ovannämnda målet Tyskland mot kommissionen, punkt 19, av den 14 januari 1997 i mål C-169/95, Spanien mot kommissionen, REG 1997, s. I-135, punkt 15, och domen i det ovannämnda målet Italien mot kommissionen, punkt 77).

80 Omvänt innebär frånvaron av detta sistnämnda villkor i undantagsbestämmelsen i artikel 87.3 a att handlingsfriheten är större när det gäller beviljande av stöd till företag belägna i regioner som faktiskt motsvarar de kriterier som fastslås genom detta undantag (se dom av den 14 januari 1997 i det ovannämnda målet Spanien mot kommissionen, punkt 16).

81 Skillnaden i formulering mellan artikel 87.3 a och c EG leder emellertid inte till slutsatsen att kommissionen inte skall ta någon hänsyn till gemenskapsintresset när den tillämpar den förstnämnda bestämmelsen utan begränsa sig till att kontrollera att åtgärderna i fråga är specifikt regionala, utan att bedöma deras inverkan på den eller de relevanta marknaderna inom gemenskapen som helhet. I sådana fall är kommissionen nämligen inte bara skyldig att kontrollera att dessa åtgärder faktiskt kan bidra till den ekonomiska utvecklingen i de berörda

regionerna, utan även att bedöma detta stöds inverkan på handeln mellan medlemsstaterna, och särskilt att bedöma de återverkningar i olika sektorer som det kan orsaka på gemenskapsnivå. Såsom domstolen redan har funnit har kommissionen vid tillämpningen av artikel 87.3 EG ett utrymme för skönsmässig bedömning vars utövande innebär ekonomiska och sociala bedömningar som måste göras i ett gemenskapssammanhang (se, bland annat, dom av den 17 september 1980 i mål 730/79, Philip Morris mot kommissionen, REG 1980, s. 2671, punkt 24, svensk specialutgåva, volym 5, s. 303, av den 24 februari 1987 i mål 310/85, Deufil mot kommissionen, REG 1987, s. 901, punkt 18, och av den 14 januari 1997 i det ovannämnda målet Spanien mot kommissionen, punkt 18).

82 I förevarande fall framgår det inte att kommissionen har överskridit gränserna för sina befogenheter att företa skönsmässiga bedömningar när den fann att den ifrågavarande stödordningen inte kunde omfattas av något av de undantag som avses i artikel 87.2 EG och 87.3 EG.

83 Kommissionen har således inte gjort någon felaktig klassificering av det ifrågavarande stödet genom att för det första anse att det inte har inrättats som regionalstöd för att genomföra nya investeringar eller skapa sysselsättning eller som allmän kompensation för de infrastrukturella brister som alla regionens företag har, utan att stödet i stället var avsett som driftsstöd för jordbrukssektorn. Det är nämligen så att det stöd som beviljats på grundval av de kvantiteter jordbruksprodukter som industrin i Extremadura har köpt av jordbrukarna i denna region i syfte att bearbeta dem på plats för med sig en minskning av produktionskostnaderna för såväl jordbrukarna som bearbetningsindustrin i regionen och gör det därigenom möjligt för dem att slippa kostnader som de normalt sett skulle ha dragit på sig inom ramen för deras vanliga verksamhet.

84 Eftersom den spanska regeringen inte alls har visat att det ifrågavarande stödet på grund av sin natur hade kunnat bidra till den ekonomiska utvecklingen i Extremadura på ett effektivt och varaktigt sätt, har kommissionen inte överskridit gränserna för sin befogenhet att företa skönsmässiga bedömningar

när den av detta skäl förklarade att det ifrågavarande stödet var oförenligt med den gemensamma marknaden. Det skall i detta hänseende särskilt konstateras att domstolen, när den i ett tidigare mål hade att pröva ett system för stöd till vinodlingssektorn i Italien, fann att kommissionen i det målet hade visat att det ifrågavarande stödet, som beviljats utan att några särskilda villkor ställts och endast i förhållande till använd kvantitet, skulle betraktas som ett driftsstöd till de berörda företagen och att det i denna egenskap påverkade handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset (dom av den 6 november 1990 i mål C-86/89, Italien mot kommissionen, REG 1990, s. I-3891, punkt 18).

85 Såsom den spanska regeringen med rätta har anfört i sin ansökan kan driftsstöd visserligen godkännas under vissa bestämda omständigheter, enligt meddelandet om regionalstöd, bland annat i syfte att stödja mycket små företag i de fattigaste regionerna i gemenskapen, när det gäller företag som är verksamma i traditionella sektorer och som inte kan gå med vinst utan yttre stimulans.

86 Det måste dock konstateras att nämnda meddelande inte längre gällde vid den tidpunkt då kungörelsen av år 1998 antogs, eftersom meddelandet per den 10 mars 1998 ersattes av kommissionens meddelande 98/C 74/06, som hade rubriken "Riktlinjer för statligt stöd för regionala ändamål" och som offentliggjordes i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* den 10 mars 1998 (EGT C 74, s. 9). Enligt punkt 2 i sistnämnda meddelande uteslöts uttryckligen jordbrukssektorn från dess tillämpningsområde. Den spanska regeringen kan således inte med framgång stödja sig på det undantag för driftsstöd som föreskrivs i meddelandet om regionalstöd för att bestrida förklaringen till att det stöd som lämnats efter den 30 juni 1998 är oförenligt med den gemensamma marknaden.

87 Vad gäller det stöd som beviljats före detta datum till bearbetningsindustrin i Extremadura skall det erinras om att detta har befunnits vara oförenligt med den gemensamma marknaden redan på den grunden att det utgjorde en begränsning av den fria rörligheten för varor mellan medlemsstaterna, eftersom det endast

kunde beviljas industrier i Extremadura som tecknade godkända avtal med jordbruks- och djuruppfödningsföretag i denna region om anskaffning av råvaror i syfte att bearbeta dem. Mot denna bakgrund finns det ingen anledning att fråga sig huruvida meddelandet om regionalstöd eventuellt kan vara tillämpligt på sådant stöd.

88 Det skall därefter erinras om att kommissionen, genom att i punkterna 22, 23 och 51 i skälen i det omtvistade beslutet påpeka att det stöd som föreskrivs i dekret 35/1993, med undantag av stödet till potatis av annat slag än stärkelsepotatis, hästkött, honung, kaffe, vinalkohol, ättiksprit och kork, avser produkter som omfattas av en gemensam organisation av marknaden, klart har angett den ram inom vilken detta stöd lämnas och de gränser som i detta hänseende uppställts när det gäller medlemsstaternas behörighet att ingripa.

89 Av fast rättspraxis följer nämligen att när gemenskapen med stöd av artikel 34 EG har antagit bestämmelser om inrättande av en gemensam organisation av marknaden i en viss sektor, är medlemsstaterna skyldiga att avstå från alla åtgärder som kan utgöra avsteg från den eller skada den (se bland annat, för ett liknande resonemang, dom av den 29 november 1978 i mål 83/78, Pigs Marketing Board, REG 1978, s. 2347, punkt 56, och av den 26 juni 1979 i mål 177/78, McCarren, REG 1979, s. 2161, punkt 14; svensk specialutgåva, volym 4, s. 463).

90 Rådet har emellertid, såsom angetts i punkt 48 i denna dom, antagit förordningar om gemensamma organisationer av marknaden för de flesta av de produkter som uppräknas i bilaga I till fördraget. Eftersom sammanhängande bestämmelser införts genom dessa förordningar, i vilka redan finns föreskrifter om finansiellt stöd till de berörda sektorerna, kan en medlemsstat inte ensidigt bevilja stöd till nämnda sektorer, även om detta stöd avser anskaffning av vissa bestämda produkter i syfte att industriellt bearbeta dem och även om ett tak finns för

stödet. Enligt fast rättspraxis ankommer det nämligen på gemenskapen att hitta lösningar på de problem som kan uppkomma inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken när den, såsom i förevarande fall, har upprättat gemensamma organisationer av marknaden i en grupp sektorer (se bland annat, för ett liknande resonemang, dom av den 14 juli 1988 i mål 90/86, Zoni, REG 1988, s. 4285, punkt 26, och av den 6 november 1990 i det ovannämnda målet Italien mot kommissionen, punkt 19).

91 Det är riktigt att meddelandet om driftskrediter gör det möjligt för medlemsstaterna att under vissa omständigheter bevilja stöd till jordbrukssektorn.

92 Vad gäller det i detta meddelande föreskrivna villkoret att stödet skall ges till alla jordbruksaktörer på ett icke diskriminerande sätt, har den spanska regeringen för det första hävdat att stödberättigande produkter endast fastställs vad gäller stöd till industrier som tecknar avtal om bearbetning av råvaror, och för det andra att någon diskriminering inte föreligger i förevarande fall eftersom det nödvändiga villkoret för att kunna erhålla stöd inte avser frågan huruvida det rör sig om en viss sektor, utan huruvida aktörerna i en av dessa sektorer har kommit överens om att få sina avtalsförhållanden godkända. Det kan således ansökas om stöd för alla sektorer för vilka ett regionalt avtal godkänns.

93 Vad gäller de övriga villkor som anges i meddelandet om driftskrediter, i vilket föreskrivs att stödet skall begränsas till vad som är strikt nödvändigt för att kompensera nackdelarna för jordbrukssektorn samt att omfattningen av subventionerade krediter som beviljas en viss förmånstagare inte får överstiga det likviditetsbehov som uppkommer för att finansiera produktionen innan den säljs, har den spanska regeringen gjort gällande att dessa villkor är uppfyllda i förevarande mål, eftersom en minimiränta som stödmottagaren måste betala och ett tak för subventionen föreskrivs i dekret 35/1993. Räntesubventionerna avser endast finansiering av inköp av jordbruksprodukter i enlighet med godkända avtal.

94 I detta hänseende måste det konstateras att den spanska regeringen inte har visat att villkoren för att kunna tillämpa meddelandet om driftskrediter är uppfyllda i förevarande fall.

95 För det första kan det nämligen konstateras att det ifrågavarande stödet inte beviljas på ett icke-diskriminerande sätt till jordbruksindustrierna i Extremadura, eftersom det endast är de sektorer som årligen anges i en ministerkungörelse som kan vara berättigade till en räntesubvention.

96 Såsom kommissionen själv har angett i punkt 35 i skälen till det omtvistade beslutet är det enligt meddelandet om driftskrediter inte uteslutet att vissa verksamheter eller aktörer kan uteslutas från rätten till räntesubventionen, under förutsättning att medlemsstaten kan visa att de problem som uppkommer vad gäller att få kortfristiga krediter i dessa fall av uteslutning är avsevärt mindre än vad som är fallet för den övriga delen av jordbruksekonomin.

97 Eftersom medlemsstaten inte har visat detta i förevarande fall, måste det konstateras att det första villkoret för att kunna tillämpa nämnda meddelande inte har uppfyllts.

98 För det andra kan det konstateras att även om det är riktigt att en minimiränta som stödmottagaren måste betala har införts genom dekret 35/1993 och att ett tak för räntesubventionen dessutom har införts, så föreskrivs i dekretet inte någon mekanism som kan säkerställa att stöddelen begränsas till vad som är strikt nödvändigt för att kompensera nackdelarna för jordbrukssektorn. Varken i dekret 35/1993 eller i kungörelsen av år 1998 föreskrivs således någon mekanism

genom vilken det kan kontrolleras att den beviljade subventionen inte överstiger skillnaden mellan den räntesats som beviljas en typisk aktör inom jordbruksektorn i Spanien och den räntesats som betalas av aktörer inom medlemsstatens övriga ekonomi för kortfristiga krediter på liknande belopp som inte är förknippade med investeringar.

99 För det tredje kan det konstateras att den spanska regeringen inte har visat att det ifrågavarande stödsystemet innefattar en mekanism som gör det möjligt att säkerställa att omfattningen av subventionerade krediter som beviljas en viss förmånstagare inte överstiger det likviditetsbehov som uppkommer av att produktionskostnaderna i allmänhet skall betalas innan intäkterna av försäljningen av produktionen har erhållits.

100 Mot denna bakgrund kan den spanska regeringen inte med framgång åberopa meddelandet om driftskrediter.

101 Det framgår slutligen inte heller att kommissionen begått ett fel när den funnit att den ifrågavarande stödordningen medförde en faktisk begränsning av den fria rörligheten för varor och särskilt innebar att artikel 28 EG åsidosattes.

102 Även om det faktiskt står industrin i Extremadura fritt att anskaffa råvaror, i syfte att bearbeta dem, i andra länder eller regioner än Extremadura, liksom det är tillåtet för jordbrukare i andra regioner i gemenskapen att sälja sina produkter till bearbetningsindustrin i Extremadura, kvarstår det förhållandet att något stöd inte skall beviljas under sådana förhållanden enligt dekret 35/1993 och kungörelsen av år 1998.

103 Den ifrågavarande stödordningen innefattar således ett finansiellt incitament till att anskaffa råvaror från jordbruks- och djuruppfödningsföretag i Extremadura. Under sådana förhållanden måste det anses vara en sådan åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ importrestriktion som är förbjuden enligt fördraget (se bland annat, för ett liknande resonemang, dom av den 24 november 1982 i mål 249/81, kommissionen mot Irland, REG 1982, s. 4005, punkterna 20—30; svensk specialutgåva, volym 6, s. 565).

104 Med hänsyn till samtliga överväganden ovan kan den slutsatsen dras att kommissionen inte har överskridit gränserna för sitt utrymme att företa skönsmässiga bedömningar när den fann att inget av de undantag som föreskrivs i artikel 87.2 EG respektive 87.3 EG kan tillämpas på den ifrågavarande stödordningen. Det följer nämligen av fast rättspraxis att när ett statligt stöd i vissa avseenden strider mot andra bestämmelser i fördraget kan kommissionen inte förklara att stödet är förenligt med den gemensamma marknaden (se, bland annat, dom av den 20 mars 1990 i mål C-21/88, Du Pont de Nemours Italiana, REG 1990, s. I-889, punkt 20, svensk specialutgåva, volym 10, s. 359, av den 19 september 2000 i mål C-156/98, Tyskland mot kommissionen, REG 2000, s. I-6857, punkt 78, och av den 3 maj 2001 i mål C-204/97, Portugal mot kommissionen, REG 2001, s. I-3175, punkt 41).

105 Härav följer att talan inte kan vinna bifall på den spanska regeringens tredje eller fjärde grund.

Den första grunden

106 Genom sin första grund, som skall prövas sist, har den spanska regeringen slutligen gjort gällande att kommissionen har gjort sig skyldig till en sådan uppenbart oriktig bedömning som innebär att det omtvistade beslutet är ogiltigt genom att kräva att återbetalning av stöd som beviljats efter den 30 juni 1998 skall ske, eftersom inget stöd har utbetalats efter detta datum. I detta hänseende har den för det första grundat sig på de särskilda villkoren enligt det system som

införts genom dekret 35/1993, särskilt kravet på att avtal godkända av jordbruksministeriet skall tecknas, och dragit slutsatsen att kungörelsen av år 1998 med nödvändighet avser rättigheter som uppstått under år 1997, det vill säga före det fristdatum som kommissionen fastställt i det omtvistade beslutet. Den har för det andra hävdat att Junta de Extremadura automatiskt har innehållit det stöd som var hänförligt till rättigheter som uppkommit under regleringsåret 1998/1999, det vill säga de rättigheter som kan hänföras till avtal som tecknats under år 1998.

107 I detta hänseende skall det inledningsvis erinras om att den naturliga konsekvensen av att en stödåtgärd befinns vara oförenlig med den gemensamma marknaden är att stödet skall återkrävas. En medlemsstat kan inte göra gällande vare sig att en sådan åtgärd är oproportionerlig i förhållande till syftena med bestämmelserna om statligt stöd i fördraget eller skyddet för de stödmottagande företagens berättigade förväntningar för att undandra sig skyldigheten att vidta nödvändiga åtgärder för att verkställa ett beslut av kommissionen genom vilket staten åläggs att återkräva stödet. Att medge medlemsstaterna en sådan möjlighet skulle nämligen innebära att bestämmelserna i artiklarna 87 EG och 88 EG fråntogs all ändamålsenlig verkan i den mån som de nationella myndigheterna på så sätt skulle kunna stödja sig på sitt eget rättsstridiga beteende för att frånta de beslut som kommissionen har antagit i enlighet med dessa bestämmelser i fördraget all verkan (se bland annat, för ett liknande resonemang, dom av den 14 januari 1997 i det ovannämnda målet Spanien mot kommissionen, punkterna 47 och 48).

108 För det andra följer det även av domstolens fasta rättspraxis att lagenligheten av ett beslut från kommissionen om statligt stöd skall bedömas mot bakgrund av den information som kommissionen hade tillgång till när den antog beslutet (se, bland annat, dom av den 10 juli 1986 i mål 234/84, Belgien mot kommissionen, REG 1986, s. 2263, punkt 16; svensk specialutgåva, volym 8, s. 691).

109 I förevarande mål framgår det inte av handlingarna i målet att kommissionen vid den tidpunkt då den antog det omtvistade beslutet förfogade över upplysningar om att inte något stöd hade utbetalats efter den 30 juni 1998. Kungörelsen av år 1998, i vilken villkoren för tillämpningen av dekret 35/1993 för regleringsåret

1997/1998 fastställdes, antogs inte förrän den 29 september 1998, det vill säga nära tre månader efter det datum som kommissionen fastställt för att meddelandet om driftsstöd åter skulle vara tillämpligt. Den spanska regeringen har i sin replik emellertid medgett att dekret 35/1993 fortfarande gällde den 4 juni 1999, den dag då beslut fattades om att inleda förfarandet enligt artikel 88.2 EG.

110 Mot denna bakgrund kan kommissionen inte kritiseras för att ha gjort en uppenbart oriktig bedömning när den krävt att återbetalning av stöd beviljat efter den 30 juni 1998 skall ske, eftersom det inte kunde uteslutas att stöd hade beviljats efter detta datum med tillämpning av de ovannämnda nationella bestämmelserna.

111 Den spanska regeringen gjorde, i det yttrande som den ingav till följd av att förfarandet enligt artikel 88.2 EG inletts, gällande att tillämpningen av dekret 35/1993 hade upphävts tills vidare i avvaktan på att det skulle kunna upphävas och ersättas med ett dekret som var mer förenligt med meddelandet om driftskrediter. Den angav i detta yttrande emellertid inte, såsom kommissionen med rätta har anfört i sitt svaromål, vilket datum som detta tillfälliga upphävande av dekretet trädde i kraft. Mot denna bakgrund kunde kommissionen vid antagandet av det omtvistade beslutet inte med säkerhet veta om stöd hade beviljats eller inte efter den 30 juni 1998.

112 Mot bakgrund av övervägandena ovan framgår att talan inte heller kan vinna bifall på den spanska regeringens första grund.

113 Eftersom Konungariket Spanien inte har vunnit bifall på någon av sina grunder skall talan ogillas.

Rättegångskostnader

114 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att Konungariket Spanien skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom Konungariket Spanien har tappat målet, skall kommissionens yrkande bifallas.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

följande dom:

1) **Talan ogillas.**

2) **Konungariket Spanien skall ersätta rättegångskostnaderna.**

Jann Edward La Pergola

Wathelet Timmermans

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 19 september 2002.

R. Grass P. Jann

Justitiesekreterare Ordförande på femte avdelningen